

3. Мірошніченко А. М. Земельне право України : підручник. Київ : Алерта, 2023. 544 с.
4. Носік В. В. Право власності на землю Українського народу : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 544 с.
5. Харитонova Т. Є. Теоретичні проблеми правового регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану. Часопис цивілістики. 2022. Вип. 45. С. 32–38.
6. Марусенко Р. І. Обмеження речових прав на земельну ділянку в інтересах суспільства. Право України. 2023. № 4. С. 89–102.
7. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності: Закон України від 17 листоп. 2009 р. № 1559-VI. Офіційний вісник України. 2009. № 95. Ст. 3257.
8. Кулинич П. Ф. Проблеми реформування земельного права України : монографія. Київ : Юридична думка, 2021. 320 с.

ШАРАФУНДІНОВА Тамара Сергіївна,
 здобувач вищої освіти навчально-наукового
 інститут поліцейської діяльності
 Національна академія внутрішніх справ
 м. Київ
Науковий керівник:
МИРОНЕНКО Валентина Петрівна,
 кандидат юридичних наук, професор
 доцент кафедри цивільного права та процесу
 Національна академія внутрішніх справ
 м. Київ

ДЕРЖАВНА СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА ОСОБАМ, ЯКІ МАЮТЬ ПРАВОВИЙ СТАТУС ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ

Внутрішньо переміщені особи в Україні є однією з найбільш вразливих категорій населення, які потребують системного та комплексного соціального захисту з боку держави. Збройна агресія російської федерації кардинально змінила соціально-демографічну карту нашої держави, створивши суттєві виклики для національної системи соціального забезпечення. Хоча проблема вимушеного внутрішнього переселення виникла ще у 2014 році, саме після 24 лютого 2022 року вона набула безпрецедентних масштабів. Мільйони українців були змушені рятувати власні життя, залишаючи домівки та майно, що призвело до глибокої соціально-економічної кризи [5, с. 1]. Динаміка внутрішнього переміщення свідчить про те, що якщо у період 2014–2022 років в Україні діяли порівняно стабільні й адаптовані правила обліку, то після 2022 року навантаження на органи соціального захисту зросло в рази, вимагаючи постійного реформування нормативної бази [3, с. 12]. За даними Інформаційно-обчислювального центру Мінсоцполітики, станом на квітень 2025 року кількість офіційно зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб становить близько 4,6 млн осіб [4, с. 3]. У цих реаліях державна допомога стала не

лише інструментом виживання, а й ключовим чинником збереження суспільної стабільності. Фундаментальним нормативно-правовим актом, який визначає статус та гарантії для мігрантів, є Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20 жовтня 2014 року [1]. Як зазначає Д. А. Селіхов, національне законодавство постійно еволюціонує, намагаючись адаптуватися до міжнародних стандартів захисту прав людини [7, с. 102]. Важливо підкреслити, що на відміну від біженців, ВПО не перетинають міжнародні кордони держави, тому вони не мають міжнародного правового статусу біженця, а їхній захист є виключним обов'язком національного уряду, що покладає на бюджет України величезну відповідальність [6, с. 46]. Ретроспективний аналіз системи фі

Ретроспективний аналіз системи фінансування засвідчує, що до 2022 року функціонувала модель щомісячної адресної допомоги, яка була досить обмеженою за обсягами та розглядалася як тимчасовий захід субсидування [4, с. 47]. З початком повномасштабного вторгнення підходи було кардинально змінено: впроваджено фіксовані виплати на проживання (2000 грн для дорослих, 3000 грн для дітей та осіб з інвалідністю). Фінансування цих програм здійснюється не лише державним коштом, а й завдяки залученню міжнародної донорської підтримки. Разом з тим, Т. І. Павлюк та Л. П. Середницька слушно наголошують, що фактичний номінальний розмір цих виплат у пропорції до інфляції та стрімкого зростання вартості оренди житла є недостатнім для забезпечення гідного рівня життя [5, с. 2].

Важливою тенденцією 2024–2025 років став перехід держави від принципу масовості до жорсткої адресності та верифікації матеріального стану родин. Уряд запровадив суворі майнові критерії, за яких виплати припиняються: придбання нового авто, купівля нерухомості на суму понад 100 тис. грн, наявність депозитів або придбання валюти [3, с. 14]. Це призвело до значного зменшення кількості отримувачів [4, с. 103]. З одного боку, така оптимізація забезпечує фінансову стійкість дефіцитного держбюджету, проте, з іншого боку, вона створює критичні ризики для вразливих переселенців, які формально підпадають під обмеження через мізерні заощадження, але ще не здобули економічної незалежності [3, с. 16]. Як свідчать дані моніторингу МОМ (2026), соціальна допомога повинна еволюціонувати від пасивних виплат до індивідуального супроводу, де роль кейсменеджерів є вирішальною для інтеграції родин [9]. Суттєвим кроком уперед стала цифровізація процесу через портал «Дія», що мінімізувало бюрократичні перепони [4, с. 62]. Однак, як фіксують дослідження О. А. Беленок та А. А. Бови, переселенці продовжують відчувати глибоку депривацію базових потреб [2, с. 309]. Брак ресурсів змушує ВПО економити на харчуванні та медичних послугах, що вимагає впровадження більш адаптивних програм, передбачених Стратегією інтеграції ВПО до 2027 року [8].

Отже, державна допомога ВПО залишається життєво необхідною, проте чинна модель потребує переосмислення. Замість виключного фокусу на грошових трансфертах, державна політика має бути переорієнтована на довгострокові програми соціального житла, перенавчання відповідно до потреб ринку праці та психосоціальну підтримку. Величезна роль у цьому належить місцевим громадам, які володіють потенціалом для гнучкого реагування на потреби переселенців «на

місцях». Лише шляхом поєднання точкової фінансової підтримки з активною соціальною інтеграцією можна досягти реального результату – перетворення переселенців із отримувачів допомоги на самодостатніх членів суспільства, здатних до повноцінної самореалізації.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014 р. № 1706-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>
2. Беленок О. А., Бова А. А. Депривація потреб ВПО в Україні в умовах війни: соціологічний аналіз. Українське суспільство у перспективах розвитку. 2025. С. 309.
3. Козарезенко Л., Савченко Н., Кукурудз О. Фінансове забезпечення соціального захисту ВПО в період воєнного стану. Наукові праці з питань соціального забезпечення. 2024. С. 12-18.
4. Марчак У. Р. Державна соціальна допомога ВПО в умовах воєнного стану: бакалаврська кваліфікаційна робота. Львів, 2025. 123 с.
5. Павлюк Т. І., Середницька Л. П. Соціальна підтримка та соціальні послуги ВПО в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-50-17.
6. Русаль Л. Особливості надання соціально-правової допомоги ВПО в Україні. *Наукові праці МАУП*. 2023. Вип. 5 (68). С. 45-52.
7. Селіхов Д. А. Правові основи соціального захисту ВПО. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2024. Вип. 84. С. 101-108.
8. Стратегія інтеграції ВПО на період до 2027 року. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/>
9. National Monitoring System Report on the Situation of IDPs. IOM Ukraine, 2026. URL: <https://ukraine.iom.int/reports>

ШАФРОСТ Аліна Андріївна,

здобувач вищої освіти навчально-наукового
інституту поліцейської діяльності
Національна академія внутрішніх справ,
м. Київ

Науковий керівник:

МИРОНЕНКО Валентина Петрівна,

кандидат юридичних наук, професор
доцент кафедри цивільного права та процесу
Національна академія внутрішніх справ,
м. Київ

ПРИВАТНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНИМ ТА БАГАТОДІТНИМ СІМ'ЯМ В УКРАЇНІ

Питання соціального захисту малозабезпечених та багатодітних сімей є одним із пріоритетних напрямів державної політики України, що набуло особливої